

Warszawa, 5 maja 2020 r.

BON-IV.055.1.2020.AP

Pani
Dobrosława Walkiewicz
Koordynator Programów
Stowarzyszenie na Rzecz
Niepełnosprawnych SPES
ul. Kościuszki 46
40-048 Katowice
spes@spes.org.pl

Zawiadomienie o sposobie załatwienia petycji

Na podstawie art. 13 ust. 2 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. *o petycjach* (Dz. U. z 2018 r. poz. 870) po rozpatrzeniu petycji Pani Dobrosławy Walkiewicz Koordynatora Programów Stowarzyszenia na Rzecz Niepełnosprawnych SPES z dnia 20 lutego 2020 r. (znak: OPP.14574.DOK.3776.20.DW) przekazanej do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przez Pana Aleksandra Pocięja Przewodniczącego Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przy piśmie z dnia 20 marca 2020 r. (znak: BADK.133.47.2020.WW) w przedmiocie zmiany treści rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. *w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia* (Dz. U. Nr 17, poz. 162, ze zm.) polegającej na nadaniu wprowadzeniu do wyliczenia w § 2 ust. 1 następującego brzmienia „Do stanów chorobowych, które uzasadniają konieczność stałej opieki lub pomocy dziecku, należą w szczególności:” niniejszym zawiadamiam o sposobie jej rozpatrzenia.

niepodległa

POLSKA
STULECIE ODZYSKANIA
NIEPODLEGŁOŚCI

Zgodnie z treścią art. 4a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U z 2020 r. poz. 426, ze zm.) osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

W ustępie 2 powołanego przepisu zawarta została delegacja ustawowa dla ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia do określenia, w drodze rozporządzenia, kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia.

W wykonaniu delegacji Minister Pracy i Polityki Społecznej wydał rozporządzenie z dnia 1 lutego 2002 roku w *sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia*.

Zgodnie z § 1 tego rozporządzenia oceny niepełnosprawności u osoby w wieku do 16 roku życia, zwanej dalej „dzieckiem”, dokonuje się na podstawie następujących kryteriów:

1) przewidywanego okresu trwania upośledzenia stanu zdrowia z powodu stanów chorobowych, o których mowa w § 2 przekraczającego 12 miesięcy,

2) niezdolności do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, takich jak: samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie z otoczeniem, powodującej konieczność zapewnienia stałej opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku, albo

3) znacznego zaburzenia funkcjonowania organizmu, wymagającego systematycznych i częstych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem.

Z treści punktu 1 cytowanego przepisu w sposób niebudzący niejasności interpretacyjnych wynika, że kryterium oceny niepełnosprawności stanowi upośledzenie stanu zdrowia powstałe w konsekwencji wystąpienia stanów chorobowych, wskazanych w § 2 tego rozporządzenia, o przewidywanym okresie trwania przekraczającym 12 miesięcy.

W ustępie 1 § 2 prawodawca określił, w formie katalogu zamkniętego, stany chorobowe, które uzasadniają konieczność stałej opieki lub pomocy dziecku.

Odnosząc się do treści upoważnienia ustawowego z art. 4a ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* należy wskazać, że polecono w nim ministrowi właściwemu do spraw zabezpieczenia społecznego w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia określić kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia. W tym kontekście termin „kryterium”, znaczy tyle, co: „miernik, sprawdzian służący za podstawę oceny, podziału, pomiaru czegoś; probierz” (zob. hasło „kryterium” w zn. 1 [w:] Uniwersalny słownik języka polskiego, pod red. S. Dubisza, Warszawa 2003). Użycie tego terminu w upoważnieniu ustawowym przesądza, że minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego został upoważniony do określenia tylko takich kryteriów (mierników) oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia, które dają się obiektywnie „zmierzyć”, „sprawdzić”. Wyklucza to dopuszczalność posłużenia się przez prawodawcę klauzulą „w szczególności”, która w praktyce, swobodnemu uznaniu zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności pozostawiałaby decyzję, czy dany stan chorobowy uzasadnia konieczność stałej opieki lub pomocy dziecku. To z kolei stwarzałoby organom orzekającym o niepełnosprawności szerokie pole do niepożądanego arbitralności w kwalifikowaniu osób w wieku do 16 roku życia do osób niepełnosprawnych, którą to arbitralność rozporządzenie wydane w ramach delegacji z art. 4a ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* miało niewątpliwie wyeliminować. Natomiast określenie przez normodawcę katalogu zamkniętego stanów chorobowych uzasadniających konieczność stałej opieki lub pomocy dziecku – taką możliwość, w ocenie Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych, a priori wyklucza.

Niespornym należy uznać stwierdzenie, że zwrot „w szczególności” jest tzw. zwrotem niedookreślonym (por. wyrok TK z 17.10.2006 r., P 38/05, OTK-A 2006, nr 9, poz. 123), a co za tym idzie – nazwą/określeniem nieostrym (o nieostrym zakresie).

Dokonanie kwalifikacji do osób niepełnosprawnych nie jest jednakże postępowaniem o charakterze całkowicie dowolnym i uznaniowym, a więc pozbawionym jakichkolwiek mierzalnych kryteriów. Należy bowiem zauważyć, że – poza podstawowym wymogiem, wynikającym z art. 4a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. *o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych*, aby zapewnić, by do osób

niepełnosprawnych były zaliczone osoby które „mają naruszoną sprawność organizmu, z powodu wady wrodzonej (...)” – dalsza obiektywizacja przesłanek uznania za osobę niepełnosprawną następuje poprzez odesłanie do kryteriów oceny niepełnosprawności określonych w rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. *w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia*, jednym z których jest upośledzenie stanu zdrowia z powodu stanów chorobowych, które uzasadniają konieczność stałej opieki lub pomocy dziecku.

Wyżej przedstawione argumenty każą zatem przyjąć, że posłużenie się przez prawodawcę w § 2 ust. 1 rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia katalogiem zamkniętym, a nie wyliczeniem o charakterze przykładowym było w pełni zasadne.

Pouczenie

Sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi

Z poważaniem
Małgorzata Paprota
Zastępca Dyrektora
Biura Pełnomocnika Rządu
do Spraw Osób Niepełnosprawnych
/-podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/